

"ישרות" ללא נגיעות

כתוב במשלי (יז, ב) "עבד משכיל ימשול בבן מביש ובתוך אחים יחלוק נחלה". אומרים חז"ל במדרש (ברא"ר ס, ב) עבד משכיל - זה אליעזר, ימשול בבן מביש - זה יצחק. ובתוך אחים יחלוק נחלה - בתוך ישראל. מה אלו מזכירין זכות אבות אף זה מזכיר זכות אבות. עבד משכיל - זה אליעזר. ומה השכלתו? ... למה הוא זכה לתואר "משכיל"? ... ממשיכים חז"ל 'אמר, כבר קללתו של אותו האיש בידו, דהיינו אני נכד של כנען שקיללו אותו עבד עבדים יהיה לאחיו, ואני לא יכול לברוח מזה. שמא יבא כושי אחד או ברברי אחד וישתעבד בי? מוטב לי להשתעבד בבית זה ולא בבית אחר'. ולכן זכה להיות עבד בבית אברהם.

נשאלת השאלה: עבד משכיל... הרי זו סברא כ"כ פשוטה וישרה, אם אני חייב להיות עבד ואני יכול לבחור אצל מי להיות עבד, אז איפה אני אבחר? בודאי במקום שהוא הכי טוב עבורי! בשביל מה ללכת לכושי או ברברי המושחתים במידות... אברהם הוא מלא חסד, מלא אהבה, כדאי לי...! למה זוכים בשביל זה לתואר 'עבד משכיל'?

דבר נוסף מבואר בחז"ל (עה"פ מלכים א ג-ה), כשהקבי"ה הגיע לשלמה המלך בחלום הלילה ואמר לו תבקש מה שאתה רוצה, אמר שלמה ונתת לעבדך לב שומע, דהיינו חכמה, אמר הקבי"ה (שם פסוקים יא-ג), שהיות ובקש חכמה ולא עושר וכיוצ"ב, יהיה לך את הכל. אומרים חז"ל (ילקוט שמעוני אות קע"ג) ולמה שלמה ביקש חכמה?... משל למה הדבר דומה, היה מלך שאמר לאוהבו אני מוכן לתת לך מה שתבקש! אמר אותו אדם, אם אבקש ממנו להיות מושל על עיר אחת או מחוז אחד, או רכוש אחד - יהיה לי רק את אותו דבר, עדיף לבקש ממנו לישא את בתו, וכשאני אהיה 'חתן המלך' - הכל יהיה לי. כך אמר שלמה, אבקש חכמה שהיא בת המלך, וממילא יהיה לי את הכל! 'יחכמת שלמה'... איזו חכמה זו?... זה היגיון בריא... או שכל טוב... מה החכמה הגדולה?

אנחנו צריכים לדעת, שאנחנו מוקפים כל הזמן ב"עקוב הלב מכל מי ישורנו". והאלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. אנחנו מלאים עם חשבונות רבים שמבלבלים אותנו, ואנחנו פשוט לא רואים את האמת הפשוטה.

האבות נקראו 'ישרים', בראשית זה ספרן של ישרים, כמבואר בע"ז (כה, א), וכי זו המעלה של האבות! ישרים!...

עקוב הלב מכל! הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, הם מקיפים אותנו ואנחנו אפילו לא שמים לב עד כמה זה נכנס בנו! זה בנוי על כל מיני סברות אחרות. וכמו שחז"ל אומרים על אשתו של און בן פלת - חכמות נשים בנתה ביתה, שהצילה אותו. מה היא אמרה לו?...מה איכפת לך? אתה ודאי לא תהיה מנהיג, או משה רבינו או קרח, אז מה אתה צריך להתערב?... היה צריך לענות לה, הרי זה ויכוח בתורה, טלית שכולה תכלת, בית מלא ספרים - מה את מדברת?...

היא ישר קלטה זה לא בית ולא ספרים ולא טלית ולא תכלת... תן לי את הנשיאות וגמרנו, לא איכפת לי אם אליבא דהלכתא חייב או פטור, רק תתן לי להיות מנהיג... ואחרים התפתו, ובאמת עד שהיא לא פתחה לו את העיניים - גם הוא התפתה.

וכך זה גם בהרבה מקומות כשאנשים התווכחו בגלל כל מיני נגיעות. וכמו שרואים כעת בגמרא נדרים, שיכולים להיות שני אנשים שנדרו, ושניהם לא התכוונו למה שהם אמרו... אין לנו טיפה של ישרות! **בשביל לזכות לישרות צריכים להיות מלאים במידות טובות. בלי מידות טובות זה לא ישרות.**

מספרים שפעם היה אצל מרן רה"י זיע"א תור גדול שלא כדרך הרגיל. מישהו שאל אותו, הרה"י מה קרה שיש כ"כ הרבה שאלות היום?... אמר לו הרה"י - כולם שואלים את אותה השאלה... כולם שואלים אם זה מתאים לי?... אחד שאל את זה על חיידר, השני על סמינר, השלישי על בית ספר, הרביעי על ישיבה קטנה, החמישי על ישיבה גדולה, השישי על כולל, השביעי על משרה, והשמיני על שידוך... הכל - מתאים לי או לא? כבוד. זו מילת המפתח... הוא בכלל לא מרגיש שהוא נותן ק"ן טעמים לטהר את השרץ... כבוד ותאוה.

להיות ישר! וזהו המושג של "דעת תורה". למה הולכים לשאול אדם גדול דעת תורה, ולא סומכים על ההבנה שלי, דעת תורה - מלבד הכל שיש שם ס"ד יש שם ראש ישר!

וראינו זאת אצל מרן רה"י, הרבה פעמים הוא אמר סברות מאד פשוטות אבל ישרות! סיפר הרה"ג ר' הלל קופרמן, יש לו גמ"ח גדול מאד, והוא עושה חסד לאלפים! כמעט ואין דומה לו... [ופעם אחת מישהו הוציא על הגמ"ח שם רע. (זו הדרך הכי קלה...)]

הוא בא אל מרן רה"י ואמר לו, מילא אם זה היה נזק פרטי שלי - הייתי מוכן למחול, אבל עכשיו זה היזק של ציבור, ובני תורה, ולא נראה לי שאני חייב למחול.

אמר לו הרה"י - אתה צודק! אתה באמת לא חייב למחול... אבל בא נעשה חשבון: מה יהיה אם לא תמחל? מי שפגע בך יישאר עם העבירה, ואז מה, וה' יעניש אותו. ואז מה יהיה? תהיה לך קצת נקמה מתוקה... מול זה מה יהיה לך? כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה. נו... אתה יכול לא למחול, רק תראה אם זה כדאי לך או לא.

שכל פשוט... ראש ישר... כל ילד קטן יכול לחשב את זה... אבל כשיש מידות לא רואים את זה. רק כשיש לב רגוע ושקט. וכך זה היה אצל מרן רה"י למאות ואלפים. ראש ישר!

אבל בשביל שיהיה ראש ישר - צריכים להיות זך ונקי בלי מידות רעות, לא משוחד משום דבר.

החזו"א באמונה ובטחון, אחרי שהוא מקדים כ"כ הרבה שהוא הולך להכניס אותנו לאיזו חידה סתומה ועלומה, והוא מסיים ואומר - אם אתה נקי מרעבון תאווני וכו' ואין לך מידות רעות ואתה זך ונקי - אז תוכל להגיע לפיתרון של החידה הזו. ומהו? אני מאמין... אז תוכל להגיע לאמונה. אבל ברגע ולבן אדם יש נגיעות ומידות רעות - מיד הכל הולך לכיוון אחר, לכל דבר יש לו תירוצים, וכמו שאנחנו יודעים ומכירים.

בלי ישרות - מפסידים...

מרן רה"י זיע"א אמר פעם, אם נניח יש היום יהודים באיזה שהוא מקום בעולם שיש להם מאה מליון דולר. [יש גם הרבה יותר מזה...]. כמה הוא צריך בשביל להיות בכבוד הוא ובניו ונכדיו? חמש מליון, עשר מליון? הפרזנו... אבל נגיד עשר מליון. אם אתה נותן את התשעים הנותרים לצדקה, כאשר אתה בא לשמים הגן עדן הוא ענק עלי אדמות... וכאן בעולם אתה חי ברחבות ולא חסר לך כלום, אתה יכול להיות מה שאתה רוצה... ואם לא תתן, מה יש לך מהכסף הגדול הזה?... הרגשה טובה, ושאחרי זה הבנים יסתכסכו על הירושה... נו... איפה השכל?...

הייתי פעם עם ר' אורי זוהר אצל גביר, גביר נחמד דוקא, ר' אורי מתחיל להסביר לו שיש לך הרבה כסף ואתה לא צריך את זה ויש לב לאחים וכו', והגביר מחייך ונהנה. הוא היה חבר של ר' אורי, אבל זה לא השפיע עליו. וכשבאנו לצאת הגביר אומר לו, אורי, תן לי ברכה!...

כשהרב אורי זוהר היה מברך זה היה בכוונה גדולה עם כל הלב, אז הוא בירך אותו... שה' יעזור שיהיה לך שכל ולא תהיה טיפש...! אדם יכול להשיג כל כך הרבה, תפתח עיניים!!! אתה אפילו לא מרגיש שאתה מכוסה עם כל מיני הסברים ותירוצים של לשם שמים ושלא לש"ש, והכל... אבל אתה כ"כ הרבה מפסיד... קצת ראש ישר...!

אליעזר עבד משכיל. מה הייתה המעלה שלו? ראש ישר! אבל זה סימן שהוא נקי ממידות רעות. אחרת הוא היה מוצא תירוצים לא לעבוד אצל אברהם, שלא יתחייב במצוות או תירוצים אחרים... קצת שכל פשוט. ואכן חז"ל אומרים - המושל בכל אשר לו - שמושל ביצרו כמותו!!! הוא באמת היה נקי.

ואתו דבר אצל שלמה המלך. כל בן אדם על מה הוא חושב?... כשמציעים לו שידוך, דבר ראשון שואלים - כמה נותנים?... למה, מה יש?... כי אם לא יתנו לי מספיק אז אני אהיה בעל חוב ולא אוכל ללמוד... אבל מצד שני, אם היא אחת כזו שהיא לא בת תלמיד חכם שספגה אהבת תורה רק בית של עושר היא כבר לא תתן לך כ"כ ללמוד - - - זה כבר שכחת... קצת שכל ישר! לדעת מה עיקר ומה טפל, לכל הפחות שזה יעמוד על כף המאזניים...

אנחנו מאבדים את הראש הישר ונתפסים לכל מיני דברים... שכל ישר! שכל ישר! כל מה שמוסר מבקש מן אדם, מה הוא מבקש? תחשוב, תתבונן, ותגיע לשכל הישר! תתעלה מעל עצמך ותוכל להגיע!

ולישרי לב - שמחה!

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים **שני חיי שרה"**, וצריך להבין, למה זה כתוב פעמיים?... אומר הנצי"ב יש חיים שהכוונה בהם לא למות. גם במצב שהאדם הוא מורדם ומונשם בר מינן הוא חי! אבל יש חיים מה שנקרא בלשון העם 'לעשות חיים'... עם שמחה, והנאה צרופה כל החיים.

שרה נהנתה כל רגע מהחיים שלה! היא שמחה כל הזמן והייתה מאושרת, ולמה? "ולישרי לב - שמחה"! מי מונע מאיתנו את כל השמחה שלנו? המידות הרעות! אם היינו ישרי לב, היינו שמחים, פיקודי ה' ישרים - משמחי לב! כל דבר שנוגע לישרות - הוא משמח! אדם שבאמת הוא ישר - יש לו הרבה מאד ממה לשמוח...

לרדת מן הסוס...

אבל מה, לפעמים ישנה הרגשה בלב, מה רוצים, סוף סוף אני בן אדם... לא תמיד הכל הולך חלק, ולא תמיד אפשר להתגבר על המדות והרצונות שלי...

בעל הפחד יצחק, ר' יצחק הוטנר אמר, שכשהקב"ה אמר "וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמות הארץ" - הוא התכוון גם שכן אדם ימשול בתכונות ובטבעים שלו. לא גרע מבהמה. אז אני יכול למשול בעצמי. וזה לא חידוש של רבי יצחק הוטנר... זה רבינו יונה! רבינו יונה בשערי תשובה (ש"א אות י"ב) בעיקר הראשון - החרטה, יוהנה הבורא נפח באפי נשמת חיים, חכמת לב וטובת שכל, להכירו וליראה מלפניו, **ולמשול בגוף וכל תולדותיו כאשר המשילה על שאר בעלי חיים שאינם מדברים!!!**

אם יש לך בהמה בבית - אתה נותן לה זכות דיבור?... את בהמה! אז למה לבהמה שלך אתה כן נותן זכות דיבור, הגוף שלך... אני רוצה ככה ואני רוצה ככה, אז מה אם אתה רוצה?...

רבי ירוחם פעם היה בנדודי הישיבה בזמן המלחמה באיזה מקום, ובני המקום שם, בעלי בתים, בקשו מר' ירוחם שיגיד להם שיחה!... אמר להם ר' ירוחם זה לא בשבילכם, אתם לא תאהבו את הנוסח שלי... אך הם התעקשו, הם גם קצת נפגעו, למה כולם כן ואנחנו לא?...

ר' ירוחם ראה שאין ברירה, והוא חיפש את הדבר שיהיה להם הכי קל לשמוע... הוא אמר, אני אתן לכם משל להסביר למה אנחנו דומים: היה אדם שרכב על סוס, ופתאום הסוס החל להשתולל, כשהוא עבר ליד קיר הוא נתן מכה לבעליו, מחץ אותו, הקפיץ אותו, עוד מכה ועוד מכה... ובעל הבית רועד ולא ידע את נפשו... ראה את זה בן אדם אחר, ואמר לו, ידידי, אתה לא הסוס! אתה בן אדם! תרד ממנו, והנח לו להשתולל לבדו... **אמר רבי ירוחם, הגוף זה הסוס שלי! זה לא אני. וכי 'אני' זה השמונים קילו בשר שלי!?!... זה רק הסוס שאני רוכב עליו... אם הוא משתולל - מה זה נוגע אליך?!? תרסן אותו ותעזוב אותו. אל תהיה עבד שלו...** [ואכן תוך דקות ספורות לא נשאר אף אחד בבית מדרש... כי המשל לא נעם לחיכם ולא הבינוהו].

זה דבר כל כך פשוט. לחשוב ולהתבונן מה התכלית שלך? למה באת לעולם? לתת לגוף את מה שהוא רוצה - בשביל זה נוצרת?...! ליהנות כמה שנים ואח"כ להיזרק כדומן על פני האדמה!...!

מחוסר מחשבה - מאבדים את הכל

בואו נראה שתי דמויות שמלוות את פרשת חיי שרה: עפרון מצד אחד, ואליעזר מצד שני. איך בן אדם יכול במעשה אחד, לחרוץ גורל לכאן או לכאן:

עפרון, היתה לו את מערת המכפלה, הוא לא ידע מה ערכה, אברהם אבינו מבקש ממנו לקנות את זה. **החת"ס סופר מביא**, אילו עפרון היה נותן לאברהם את השדה במתנה גמורה ולא היה נוטל ממנו מאומה - הוא היה זוכה ל-ש"י עולמות!!! להיות ליד אברהם אבינו בצל החכמה בצל הכסף. אבל, אומרים חז"ל במדרש (נח, ז) **הח"ד** "נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר בְּאָפוֹ". נבהל להון איש רע עין - זה עפרון, שהכניס עין רע בממונו של צדיק, ולא ידע כי חסר יבואנו - שחסרתו התורה וא"ו כדכתיב וישקול אברהם לעפרן. הוא ירד בדרגה, נחסר לו אות משמו, הוא הפסיד את הכל! **גוי שיכל להגיע לש"י עולמות!!! היית ממשך עוד טיפה... היית זוכה להיות ליד אברהם אבינו, מיירעדיג, בצל החכמה בצל הכסף... הפסדת. כעת - גם מה שכבר היה לך - הפסדת. חסרת אות ו' משמך.**

ולהבדיל, גם אצל נח ראינו כן. נח איש צדיק, תמים היה בדרותיו, את האלוקים התהלך נח, הכל היה טוב. עד ש - - - "ויחל נח איש האדמה". ואחז"ל נעשה חולין. למה, כי הוא נטע כרם... כשהתחיל עם הנטיעה של כרם ולא עם נטיעה אחרת שהיה עליו לנטוע - הוא כבר נעשה חולין, ונקרא איש האדמה. וכ"כ בחז"ל, נח משנקרא איש צדיק - נקרא איש האדמה, משה משנקרא איש מצרי - נקרא איש האלוקים. עם מעשה אחד - הפסדת את הכל.

ואצל אליעזר עבד אברהם - ראינו בדיוק הפוך...

ונקדים, הרבה דברים, עם רגע קטן של מחשבה - זה יכול לשנות את כל החיים שלנו!

יש כמה וכמה סיפורים שמביאים אותנו קצת לרגעים של מחשבה:

סיפר לי הרה"ג רבי יחזקאל מרמורשטיין (הוא היה ראש כולל ברחובות - אחיו של מכובדינו ר' יעקב יו"ר בני אמונים), שפעם לפני עשרות שנים, היה ברחובות גביר גדול, והי' זה בזמן שכל הדור הקודם הי' עדיין קיים, מרנן הרב מפוניבז', הרב שך, רבי יחזקאל לוינשטיין, רבי שמואל ורבי דוד - מלאכי עליון, זיע"א.

ופעם אחת התחילו לדבר איתו על ישיבת פוניבז', והוא היה מאד כאוב והזעיק פנים, אם לא תפסיקו לדבר על פוניבז' - אני עוזב אתכם ולא ממשיך אתכם! לא רוצה שתדברו על פוניבז'! לא רוצה!!! וכולם לא הבינו מה קרה, מה פוניבז' עשתה לו... אבל שתקו. ככה זה, מה שגביר רוצה - זה מה שעושים...

אחרי זה נגש לשאול אותו, מה יש לך עם פוניבז', אתה כועס עליהם?... אמר הגביר - לא. אז מה כ"כ כעסת כשהזכירו את השם פוניבז'?... אמר לו הגביר אתה רוצה לפתוח לי את הפצעים!?!... אבל - המשיך הגביר - תשמע; כאשר הרב מפוניבז' פתח את הישיבה, הוא בא אלי ואמר לי תראה; יש לך המון קרקעות ואין לך מה לעשות איתם. אני פותח כעת ישיבה, ותוך זמן קצר יהיו לי שלש מאות ארבע מאות בחורים, בא תהיה שותף עימי חצי חצי - בעולם הזה ובעולם הבא!!! אתה מחזיק לי את הישיבה, אני מביא את הבחורים שלומדים תורה, והעולם הבא יהיה חצי חצי בינינו.

ממשיך הגביר ומספר; אני כמנהג הגבירים עשיר יענה עזות - שאלתי, על כמה בחורים אתה מדבר? אמר לי הרב, שלש מאות - ארבע מאות. וכמה יש לך היום?... בערך חמשה עשר הייתה התשובה. אמרתי לרב, כבוד הרב! אנחנו עושים עסקים ממשיים עם דברים שרואים בעיניים, אך עם חלומות - אנחנו לא עושים עסקים. כשיהיה לך ארבע מאות בחורים - נדבר... הרב ראה שאיני מעוניין, הוא הלך, ומישהו אחר זכה בזה.

כעת - אומר הגביר - אני תוהה לעצמי, הכסף נשאר לי. אין לי באמת הרבה מה לעשות עם זה, אני לא צריך כ"כ הרבה, יש לי כסף בלי סוף! אבל יכלתי להיות שותף עם הפוניבז'ער רב חצי חצי בעולם הבא!!! אתם יודעים זה מה זה חצי חצי בעולם הבא עם הרב מפוניבז'?!...! עכשיו אני אוכל את הלב...

סיפור שני: הגי"ר יחיאל מיכל גורדון מלומז'ה, היה בתקופת מלחמה,

לא היה אז מה לאכול, כמעט ולא היה כסף. והרבה בחורים באו אליו, כי אצלו עוד היה אפשר להשיג לחם. עד שהחוב אצל האופה תפח מאוד, והאופה הודיע לרב גורדון, או שאתה משלם לי או שאני מפסיק לתת לך לחם. [אגב הרב גורדון אח"כ נסע לאמריקה לזמן רב, ושילם את כל החובות שלו!!!] אמר לו הרב גורדון: אין לי מה לשלם לך, אבל אני עושה אתך שטר כתוב וחתום, אתה ממשיך לתת לנו לחם - ואני נותן לך חצי מהעולם הבא שלי!

והאופה כמו אופה (פוייער אמיתי...) אמר לו; הרב גורדון! ביזנס זה ביזנס מצוות זה מצוות. אל תערב בין הנושאים... הלחם שווה כסף, תרומות - זה משהו אחר... ולומז'ה נ - ס - ג - ר - ה! והנה האופה הזה, חושב לעצמו כעת, הוא אפה את כל הלחמים וכעת אופים אותו בגיהנם... הוא מהרהר לעצמו, יכלתי לקבל מחצית מן הגן עדן של הרב גורדון!!! איזה הפסד...

סיפור שלישי: הרב מנדלסון באחת משנות השמיטה, קנה כמות אדירה של תפוחי אדמה מחו"ל, וזה הסתבך ונרקב. הוא אמר שהוא מוכן לתת לכל יהודי שיפטור אותו מן הצרה הזו (שזה גם היה הפסד כספי גדול) שטר כתוב וחתום על מחצית מן העולם הבא שלו. ואין קונה...! ונמכרתם לעבדים ואין קונה... הרי כדאי למכור את הבית שלהם בשביל לזכות בזה! חצי מהעולם הבא של הרב מנדלסון!?!...

אבל אלו הגבירים ששמעו זאת אז - זה לא דיבר אליהם... לפעמים אנשים נזכרים בכל הדברים האלו - מאוחר מידי... אבל בואו נחשוב רק לרגע; בחורים צעירים אוטומו מתחננים, זוכים ב"ה לילדים, מתבגרים, יש גם נכדים, עד שכבר ממש מזדקנים, ואז עושים חשבון נפש, על מה בזבזתי את החיים!?! פלוני עוד עשה את זה על להרויח כסף, אבל אני - על מה!?! על שטויות!?! על לפטפט בלילה עוד כמה שעות!?!... על זה לאבד את העולם הבא שלי, שיכלתי להיות גדול בישראל!?!...

אחד מהדברים שהכי מתסכלים, זה בחור שהיה לידי בישיבה, למדנו יחד, ואני הייתי אף יותר בעל כשרון ממנו, היו לי מידי פעם הברקות של שאלות, ההוא היה 'מתמיד'... ופתאום הוא נהיה ראש ישיבה גדול, ואני הפכתי לאיזה מלצר או משהו כזה... אני לא יכול לסלוח לעצמי!!! הוא עושה את השידוכים הכי יפים, והתלמידים רצים אחריו, ואחרי מי רץ... אתם מבינים את ההבדלים!?!...

כל אחד בסוף מגיע לחשבון הנפש. אחד כזה - פשוט אוכל את עצמו... על מה!?! קצת יותר התמדה, קצת יותר יראת שמים, הייתי יכול להיות אדם גדול!!! הייתי יכול לצמוח ולהיות מרביץ תורה, וכל המסתעף...

חז"ל אומרים שלעתיד לבא כל אחד נכוה מחופתו של חברו. זה הדבר הכי גרוע בגן עדן, לאחר מאה ועשרים. לראות את השני שלמד אתך והיה נחשב פחות ממך, והוא כעת עולה עליך עשרת מונים! ואתה עומד בצד מבויש ונכלם. הוא בראש, ועליך בקושי מסתכלים...

אמר לי מורינו הרה"י הגרב"ד דיסקין שליט"א, והוא נודע בשם רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, כתוב בפסוק, "הקשיבה אל רינתני כי דלותי מאוד". מה הסיבה שתקשיב אל רינתני? כי דלותי מאד, אני דל ואביון... ואמר משל, לאחר השואה אם נראה כמה ילדים שקבלו לחם יבש וקצת מרגרינה והתחילו לשיר ולשמוח, והרי מזה נבין את העוני המחריד שהם חיו שלכן גם דבר כזה משמח.

וכן הקשיבה אל רינתני - תראה ממה אני שמח... ממה אני מאושר... אם זכיתי באיזה הנאה מתענוגי העוה"ז... ומזה אתה שמח!?!... תגמור מסכת, תלמד בהתמדה! אם אחד ירקוד שהוא גמר את 'יבמות' - זו שמחה אמיתית! זו שמחת התורה! זו שמחה של יהודי!

אבל ממה אתה שמח, ממה!?! אתה מפטפט בלילה לפני השינה ואתה הולך לישון עם זה... אתה שמח עם זה!?!... רגעים של מחשבה.

[ויש שאומרים את זה על התזמורות בחתונות של היום, צועקים ורועשים והשירים עצמם בלי רגש ונשמה והתעוררות של קדושה... אל רינתני... כי דלותי מאד - כפשוטו].

אדם עם קצת קושי וקבלה לעתיד - יכול לשנות את כל החיים שלו. ידוע שהחפץ חיים, בפורים אחד הגיע אליו בחור ונדנד לו שהוא רוצה להיות שכן שלו בגן עדן. אחרי הרבה פעמים, אמר לו החפץ חיים - אני מוכן, אבל אני רוצה שכנים טובים! אני כל חיי נזהרתי מלשון הרע. תקבל על עצמך להיזהר מלשון הרע, ותהיה שכן שלי.

[והבטחה של הח"ח זו הבטחה! אם הוא לא יכל, הוא לא היה מבטיח...]

והבחור התחיל לגמגם, אני אשתדל, אולי, קשה לי להבטיח... אמר לו החפץ חיים, זה דבר שאפשר לעמוד בו בלי הרבה קושי - רק צריכים להתרגל והבחור התקשה להבטיח, עד שהחפץ חיים אמר - תזרקו אותו מפה!!!

אמר רבי משה לנדינסקי, הבחור כבר עמד בשערי גן עדן! אך בשביל טיפה של עקשנות - הוא זרק את עצמו משם...

מה מבקשים ממך? לא בקשו ממך לרעוב או לא לישון ולרעוד מקור... בקשו ממך בסך הכל לא להרוג את הזמן על פטפוטי סרק. **ואברהם זקן בא בימים - הוא בא עם הימים שלו! הוא לא הרג את הימים שלו! הוא בא עם כל הימים. בא תעלה, תראה איך שתגדל ותצליח.**

השיקול האמיתי - לראות מבט כולל

הדמות השניה בפרשה היא אליעזר. חז"ל אומרים (רבה נט ט) "ויאמר אליו העבד - הה"ד "כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב" כנען זה אליעזר, בידו מאזני מרמה שהיה יושב ומשקיל את בתו, ראויה היא או אינה ראויה, לעשוק אוהב, לעשוק אהובו של עולם זה יצחק, אמר אולי לא תאבה ואתן לו את בת? אמר לו אתה ארוך ובני ברוך ואין ארוך מתדבק בברוך".

מה זה "מאזני מרמה"?... קודם כל, צריכים להבין שהיו לו מאזניים, הוא לא הלך סתם להדביק שידוך לא מתאים... כל אחד מבין שבתור שווער אליעזר היה יותר חשוב מבתואל ולכן הארמי... דולה ומשקה מתורת רבו, אשר מושל ביצרו כמותו!?! זה מבהיל!

[רבי חיים שמואלביץ אמר פעם בשיחה - ואין לנו אפילו מושגים בזה - כתוב שאברהם השביע את אליעזר שים ידך תחת ירכי במצות מילה, אמר רבי חיים - אצל אברהם אבינו במקום שקיים בו מצות מילה הייתה כמו ספר תורה, הוא השביע אותו בספר תורה!?! המושל בכל אשר לו - שהיה שליט ביצרו כמותו! ומול לבן ובתואל - מה ההשואה בכלל... ומסתמא גם הבת שלו היתה בת טובה. אז מה זה "מאזני מרמה"?... אתה ארוך ובני ברוך, ואין ארוך מתדבק בברוך. נאמר משהו קצת יותר עמוק:

פה לא מדובר בשידוך של מחותנים. כי מצד מחותנים - אברהם ואליעזר הם הכי טובים שיש! גם לא מדובר בשווער וחתן, כי יצחק אצל אליעזר - הוא החתן הכי טוב!! מדובר פה בלהקים את כלל ישראל... כלל ישראל חייב להיות כולו ברוך, אין ארוך מתדבק בברוך, אתה לא יכול להקים כלל ישראל. אתה ארוך, לא יעזור שום דבר... כלל ישראל הוא מציאות של ברוך. ודבק באשתו - אין ארוך מתדבק בברוך. וזהו ה"מאזני מרמה", אמנם זה מאזניים, אבל אתה שקלת רק את החתן והמחותנים, אולי גם על הבת שלך, אך לא על כלל ישראל. זה משהו אחר בכלל...

אדם צריך שיהיה לו שיקול אמיתי. לראות מבט כולל.

יש את הסיפור הידוע על הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, שסיפר מרן הרה"י הג"ר מיכל יהודא זיע"א, שפ"א הגיע רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר לגרודנא, והי' כולו נסער, וסיפר שרבי שמעון שקופ קרא לו ואמר לו - אני מכיר אותך כאיש אמת - והיות ואני כבר זקן, והישיבה צריכה ראש ישיבה צעיר - ואני מצידי מאד רוצה להכניס את חתני הג"ר שרגא פיבל הינדס שהוא ת"ח גדול, אבל מחובתי לדאוג לבחורים בישיבה, שיהיה להם את הר"מ הכי טוב. לכן אני שואל אתכם - פנה אליו רבי שמעון - אם אתם מכירים מגיד שיעור יותר טוב מהחתן שלי, שיוכל לשמש גם כראש ישיבה - תאמרו לי ואני קורא לו, בשביל שלבחורים יהיה יותר טוב ותרבה התורה בישראל. וכנראה שזה יפריע לו שאני והחתן שלי נשארים פה, שנינו נעזוב את המקום!

אבל אם יש לך רק עוד אחד שהוא כמוהו, ושווה, אז מותר לי לצרף את זה בכל מה שהשקעתי פה שהחתן שלי יהיה ראש ישיבה ולא השני שהוא אותו הדבר כמוהו...

זה מאזני צדק... לעשות מה שהכי טוב לישיבה! אני בכלל לא עושה את החשבונות הפרטיים שלי.

וכן היה סיפור במגיד שיעור חשוב שנפטר, ורצו למנות את בנו בכורו שהוא ת"ח נכבד וחשוב לכהן תחתיו כמגיד שיעור, ואמר להם בשיא הפשטות: אני חושב שאח שלי יותר חשוב, תהיה יותר תועלת מכך, קחו אותו...

כל החשבונות הם מה תהיה יותר תועלת לישיבה, לא מה יותר טוב לי. וכמו שהבאנו פעם מרה"י הג"ר גרשון שליט"א, שיש בחורים שחושבים לי יותר טוב ככה, לשמוע שיעורים פה, וללכת ללמוד במקום אחר, או ללמוד בלילה על חשבון היום, אבל לישיבה אתה מזיק. זה בדיוק נקרא מאזני מרמה! אתה לא חי לבד... זה נקרא להרוס ישיבה!

אבל - מה ההמשך - אחרי שאליעזר קיבל את הסטירת לחי... ולא סתם קיבל... אברהם לא סתם הוריד שידוך ואמר לו נראה / נחשוב / אולי אח"כ, ולבינתיים יש שידוך אחר... הוא אמר לו אתה ארוך ואני ברוך ואין ארוך מתדבק בברוך. סטירת לחי מצלצלת...

ומיד אחרי זה, אליעזר אומר לבני משפחת בתואל - עבד אברהם אנוכי! כלום... הוא צודק, אני טעיתי, קיבלתי מוסר, ואני ממשיך להיות עבד אברהם הרגיל. וע"י ששרת אותו צדיק באמונה - יצא מכלל ארוך לכלל ברוך.

עפרון יכל לזכות לש"י עולמות והוא איבד את הכל, ואליעזר קיבל עליו את מרותו של אברהם ויצא מכלל ארוך לכלל ברוך.

עולם אחר... אדם לפעמים עם קצת יותר עמל וקצת יותר עבודה יכול לזכות לכל כך הרבה. ואח"כ כשעושים חשבון נפש - אנחנו לא יכולים לסלוח לעצמנו, איפה היינו...

אני לא מסוגל להינות - כשהשני בצער...

ונסיים בדבר אחד:

כולנו יודעים עם מה נבדקה רבקה?... לא בדקו אותה אם היא עשתה מעשה חסד, זה גם ארוך יכול... ברוך עושה גם כשלא מבקשים ממנו, וגם כשמנצלים אותו. רבקה כ"כ נהנתה בעשיית חסד, היא אמרה לא איכפת לי גם לגמליך אשאב, ותמהר, ותער כדה, ותרץ, ותשאב לכל גמליו. ככה נבחנים. זהו יחס לאברהם.

ע"פ כל השומע יצחק לי (כא, ו), מביא רש"י, ומדרש אגדה הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם.

אמר מרן שה"ת רבי חיים קניבסקי זצ"ל (שמעתי מחבדי"ג הג"ר דוד אפשטיין שליט"א), מאיפה יודעים זאת, היכן זה רמוז?... והשיב מיניה וביה! וכי שרה אמנו יכלה לשמוח ולצחוק בידועה שכל כך הרבה אנשים סובלים!... אם יש כל כך הרבה סבל בעולם אתה יכול להינות ולשמוח!... אם שרה שמחה - בהכרח שהיתה הרבה שמחה בעולם.

ועוד אמר לי שהיה ויכוח הלכתי בין מרן רה"י זיע"א למרן שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל. היה אברך שאשתו הפסיקה לעבוד מסיבות מסוימות ולא היה לו כמעט מה לאכול בשבת, אמר לו חבירו לי יש בשפע - אני אתן לך! ובאמת כל שבוע היה נותן לו כסף לצרכי שבת.

יום אחד נודע לאברך המקבל, שחבירו הפסיד הרבה, ואין מצבו כ"כ מרווח כבעבר, אמר לו - יותר אל תתן לי מאומה. למה, תמה החבר. אמר לו - כי כעת זה על חשבון הפרנסה שלך... אמר לו חבירו, הרי כתוב בגמרא שהוצאות שבת לוו עלי ואני פורע, זה מחוץ לחשבון... אמר לו המקבל, נכון. אבל הוצאות שבת שלך, לא הוצאות שבת שלי... אתה לא מחוייב להוציא על השבת שלי...

הם באו לדין תורה אצל מרן הרה"י, ואמר הראש ישיבה, הנתנה שלו זה בשביל השבת שלו!!! וכי הוא יכול לאכול סעודות שבת בנחת כשהוא יודע שלחבירו הטוב אין כלום בבית!... מה שיהיה בשביל החבר שלו זה נחשב כמו האוכל שלו בעצמו!...

אך מרן שה"ת חייך ואמר שזו מימרא מופלאה יפה, אך הוא לא הסכים עם זה לדינא. [אבל פה, אצל שרה אמנו, הוא כן אמר כעין זה].

"הברכת מרדכי" מביא, כתוב על רבי חנינא בן דוסא, כל העולם ניוון בשביל חנינא בני, וחנינא בני - די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. אמר רבי ברוך מרדכי להסביר דרך משל, לכל העולם לא מגיע מזונות, רק על רבי חנינא בן דוסא נגזר שיקבל מזונות. בא המלאך הממונה על המזונות - לרבי חנינא, ואמר לו מגיע לך מזונות, תאמר לי מה התפריט שאתה מזמין, ומה שאתה מבקש - אתה מקבל... אומר לו רבי חנינא, אני לא רוצה שום דבר! מה, אתה רוצה לצום!...! אומר רבי חנינא - לא... אני רוצה לאכול, אבל אני לא מסוגל... למה? שאל המלאך, כי אני לא יכול לאכול כאשר כל העולם שרוי בצער... אז מה אתה רוצה?... שתתן קודם כל לכל העולם ברווח. ומשיב לו, אבל לא מגיע להם... אומר לו רחב"ד אין שום בעיה, אבל אני לא יכול לאכול לבד... חזר המלאך לקב"ה, אמר לו הקב"ה - הוא צודק! תתן כעת לכל העולם כולו בריווח! אחרי שהמלאך נותן לכל העולם כולו ברווח הוא חוזר ומגיע לרבי חנינא בן דוסא, ומבשר לו: לכל העולם כבר יש ברווח. כעת אתה יכול לאכול!... כן! ובכן, מה אתה רוצה לאכול, מה התפריט?... קב חרובין מערב שבת לערב שבת...

כבוד הספרים, וכבוד הזולת

אנחנו כל הזמן לומדים את ה"חסד", כמה שיותר לתת לשני ולחשוב עליו, וכמה שיותר לא להכביד על השני.

לאחרונה חלה התעוררות ולדבר אודות החיוב להחזיר ספרים למקום. ובעצם מה בכלל צריכים לדבר על זה?... והרי הסטייפלער כותב ודאי מידת אכזריות ורשע להטיל על חבירו להחזיר את הספרים שהוא הוציא מן המקום. צריכים להגיד שלא להיות אכזרי או רשע!...

הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל, לאחר שהיה אוכל בביתו, הוא בעצמו היה הולך ושוטף את הצלחת... אמרה לו בתו, אבא, אני יודעת לשטוף צלחות טוב טוב, אתה לא סומך עלי!...! אמר לה רבי חיים שאול, מה שאני לכלכתי - אני רוחץ. אף אחד לא צריך לנקות את מה שאני לכלכתי...

מלבד כל זאת, זה גם בזיון עבור הספרים...

היה אחד שבא לקברו של הרמב"ם ובכה והתחנן שהוא רוצה להבין את דבריו, אז שיפעל בעבורו שהוא יוכל להבין.

אבל הרמב"ם ודאי עונה לו, אם אתה רוצה להבין את דברי, אז למה נתת לי להיות בערימה שאוכל ליפול על הרצפה?... כשנערמים ערמות של ספרים, וספרים קדושים נערמים לגבהים - זה בזיון! איפה היד החזקה! שלך שלוקחת את ספר הרמב"ם ומחזירה אותו לארון!...

יש דברים שהם אל"ף ב"ית! זה כבוד התורה כבוד הספרים, ומלבד השכר הגדול למי שדואג להחזירם למקומם.

היה ת"ח יקר מאד הרה"ג פרסמן זצ"ל, הוא היה צדיק גדול. ולאחרונה הוא נפטר. הבן שלו סיפר בשבעה, שפעם הוא התפלל בשבת בכולל פוניבז', אביו היה מתפלל תמיד במנין ישיבתי. ובשבת הם התפללו בפוניבז', היתה זו שבת חמה מאד! ואביהם חזר מיישיבת פוניבז' כמעט עד לבית, ברחוב עזרא פינת נחמיה, ופתאום הוא נזכר שהוא לא החזיר את הסיידור למקום... אז הוא מיד הלך בחזרה, אמרתי לו אבא! אני אחזיר! אמר לי לא... אני זה שלא החזרת, ואני הוא זה שצריך ללכת. והוא לא נתן לאף אחד ללכת במקומו... הוא חזר עד הישיבה, החזיר את הסיידור ושב לביתו.

אבל זה עוד דרגה מיוחדת... אבל כשרואים ספרים בערימות גדולות, זה לא כבוד התורה... זה לא רק ענין של חסד.

הלואי ונזכה שהספרים האלו ימליצו טוב בעדנו, ונבין אותם, את כל התורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, אמן.

לע"נ

מרת פרומט בת הר"ר יוסף ע"ה
אשר מסרה נפשה לתורה ולעבודה
נלב"ע כ"ז חשוון תשע"ג

תנצב"ה

לרפואת

הרה"ג אברהם ישעיהו בן יהודית
ראש כולל הר"ן - מודיעין עילית
בתוך שאר חולי ישראל

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכן שיעור דף היומי ועוד, בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729 כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיגו לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025 כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של 5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com